

den, het heden is al eens geleefd. Aan acties wordt nauwelijks betekenis gehecht, want alles van betekenis is al vergeven."

Alles van betekenis gebeurde in de jaren zestig, en wat daarna nog plaats vond, moet gezien worden als 'uitloper' van deze tijd. Dat is het beeld dat Duyvendak en Koopman uit de wereld willen helpen. Want de rellen tijdens de kroning van koningin Beatrix in Amsterdam, op 30 april 1980, waren niét "de afsluiting van een tijdperk dat veertien jaar eerder met een rookbom begonnen was", zoals wel geschreven is. En de gebeurtenissen rond het kraakpand in de Vondelstraat, in datzelfde jaar, markeren niét "het einde van de jaren zestig en zeventig, het eind van een periode van enorme democratische vitaliteit", zoals ook wel be- weerd is.

Alom ziet men de jaren zestig als het begin van een geweldige golf van protest die langzaam wegebde en nog tot in de jaren tachtig rimpelingen voortbracht. Dit beeld verhin- dert het zicht op wat er zich werke-

lijk afspeelde in de tijd sinds de jaren zestig, betogen Duyvendak en Koopmans echter. Het onderzoek dat aan de bundel ten grondslag ligt - onder meer door middel van het *screenen* van kranten - duidt namelijk niet op één protestgolf, maar op twee golven. De eerste golf begint halverwege de jaren zestig met de opkomst van Provo en heeft haar hoogtepunt rond de studentenacties en de demonstraties tegen de oorlog in Vietnam, in 1969.

In 1977 is het met deze golf zo'n beetje gedaan: dat jaar is het betrek- kelijk rustig aan het protest-front. Maar de tweede golf is dan al in aan- tocht, en die bereikt een ongekend hoge top - veel hoger dan de top van de eerste golf - in de eerste helft van de jaren tachtig, met de grote vredesdemonstraties, de anti-kern- energiebeweging en de kraakbewe- ging. Pas vanaf 1985 ebt het protest blijvend weg, zij het dat er nog steeds nauwelijks minder actie wordt gevoerd dan in de roemruchte jaren zestig.

Er werd in de eerste helft van de ja-

ren tachtig meer actie gevoerd en door meer mensen dan in de jaren zestig, de actiemiddelen waren door- gaans harder - veel meer bezettingen en blokkades - en de eisen waren ze- ker niet minder vergaand. En toch staan de jaren zestig te boek als de ja- ren van het protest, als de jaren waarin het allemaal gebeurde. Waarom?

Status quo

De meest voor de hand liggende oorzaak is uiteraard dat in de jaren zestig elke vorm van protest nieuw was. De jaren vijftig waren de jaren van de wederopbouw. "Toen was geluk nog heel gewoon", zongen Van Kooten en De Bie ooit over de- ze tijd, en iedereen was het erover eens hoe het geluk eruit zag: elke avond aardappels en groente op tafel, liefst met een stukje vlees en vette jus erbij - gezellig!

De harmonie van deze jaren werd wreed verstoord in de jaren zestig, en dat was een ingrijpende ervaring. Wie op de protesten van toen terug- kijkt, vindt die misschien weinig schokkend, veel minder schokkend althans dan wat er later gebeurde. Maar het staat wel vast dat de protes- ten van de jaren zestig als veel ingrij- pender werden ervaren. Het zou nu ondenkbaar zijn dat de autoriteiten in paniek gebracht werden door een stel jongelui dat krenten stond uit te delen aan het winkelend publiek; tóen was zo'n actie echter een onge- kende gebeurtenis. Godslastering, majesteitsschennis, de 'belediging van een bevriend staatshoofd' - te- genwoordig moet je véél verder gaan om nog van dit soort zaken be- schuldigd te worden.

Misschien is het ook wel zo dat de protesten van de jaren zestig veel be- dreigender waren voor de *status quo*, juist omdat ze door veel minder mensen gedragen werden. Als er een half miljoen mensen meeloopt in een demonstratie tegen de kernwa- penwedloop, zoals in 1981 en 1983, dan kàn zo'n demonstratie geen be- dreiging zijn voor wat er in Nederland fatsoenlijk gevonden wordt. Zo'n aantal geeft aan dat er in àlle lagen van de bevolking, ook on- der de gezeten burgers, bepaalde op- vattingen leven. Dan zijn deze op- vattingen kennelijk met goed fatsoen te verdedigen.

Het protest van de jaren zestig was veel meer dan dat van de jaren tach-

PAUL BABELSKY/HH